

BOZOR TIZIMIDA TADBIRKORLIK

Suvonova Sarvinoz Baxtiyorovna

*Buxoro Davlat Texnika Universiteti
Xizmat ko`rsatish va raqamlashtirish
fakulteti ``Iqtisodiyot va menejment``
kafedra talabasi.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolani yozishdan maqsad bozor tizimida tadbirkorlikni oshirish hamda uning asosiy mohiyati nimada ekanligini ta'kidlab o'tish joizdir. Hamda tadbirkor shaxs kim undagi haq huquqlar shu borada tadbirkorlar uyushmalari ham mavjud. Tadbirkorlik bozor tizimiga xos bo'lgan maxsus iqtisodiy faoliyat bo'lib, tovar va xizmatlar yaratish va iste'molga yetkazib berish shu yo'lda iste'molchining foyda topishi ko'zda tutiladi.*

Аннотация: *Целью данной статьи является повышение роли предпринимательства в рыночной системе и выделение его основной сущности. Также следует отметить, кто такой предприниматель, какими правами он обладает, и существуют ли в этой связи объединения предпринимателей. Предпринимательство — это особый вид экономической деятельности, присущий рыночной системе, который предполагает создание и поставку товаров и услуг потребителям, принося таким образом пользу потребителю.*

Annotation: *The purpose of writing this article is to increase entrepreneurship in the market system and to emphasize its main essence. It is also worth noting who the entrepreneur is, what rights he has, and there are also associations of entrepreneurs in this regard. Entrepreneurship is a special economic activity inherent in the market system, which involves the creation and delivery of goods and services to consumers, in this way the consumer is expected to benefit.*

Kalit so'zlar: *Tadbirkorlik, tadbirkorlik belgilari, tadbirkorlik tizimi, tadbirkorlik turlari, firmalar, firmalarning tashkiliy- huquqiy shakllari, firmalarning iqtisodiy uyushmalari, tadbirkorlikning nodavlat jamoat tashkilotlari, tadbirkorlikning bozor iqtisodiyotidagi o'rni.*

Ключивые слова: *Предпринимательство, признаки предпринимательства, предпринимательская система, виды предпринимательства, фирмы, организационно-правовые формы фирм, хозяйственные объединения фирм, негосударственные общественные организации предпринимательства, роль предпринимательства в рыночной экономике.*

Key words: *Entrepreneurship, signs of entrepreneurship, entrepreneurial system, types of entrepreneurship, firms, organizational and legal forms of firms, economic associations of firms, non-governmental public organizations of entrepreneurship, the role of entrepreneurship in a market economy.*

Bozor iqtisodiyotining bosh bo'g'ini tovar ishlab chiqarish va unga asoslangan tovar ayirboshlashdir. Tovar ishlab chiqarish faqat bozor uchun mo'ljallangan moddiy mahsulotlarni

yaratish bilan birgalikda cheklanmay , turli nomoddiy shaklga ega bo‘lgan xizmatlarni ko‘rsatishni ham o‘z ichiga oladi. Ishlab chiqarish esa tadbirkorlik faoliyati orqali yuz beradi.

Tadbirkorlik (tadbirkorlik faoliyati) — qonun hujjatlariga muvofiq daromad (foyda) olishga qaratilgan, yuridik va jismoniy shaxslar tomonidan mahsulot ishlab chiqarish (ishlarni bajarish, xizmatlar ko‘rsatish) yo‘li bilan tavakkal qilib va o‘z mulkiy javobgarligi ostida amalga oshiriladigan tashabbuskor faoliyat. Tadbirkorlik yoki biznes (inglizcha: business – „bandlik“), olingan bo‘lib bandlik deb har qanday qonuniy tijorat faoliyatiga aytiladi. Tadbirkorlik bilan shug‘ullanuvchi shaxs tadbirkor, deyiladi. Xususiyl tadbirkorlik kapitalistik iqtisodiyot negizidir. Sotsialistik iqtisodiyotlarda tadbirkorlik bilan hukumat, jamiyat yoki ishchilar kasaba uyushmalari shug‘ullanadi. Tadbirkorlik bozor iqtisodiyotiga xos bo‘lgan maxsus iqtisodiy faoliyat bo‘lib, bu ishlab chiqarishni resurslar bilan ta‘minlash , ularning samarali ishlatilishini tashkil etish yo‘li bilan Tovar va xizmatlarni yaratish , ularni bozorga yetkazib berish va foyda olishga qaratiladi. Tadbirkorlik bir necha tamoyillarga tayanadi: bozor talabiga ko‘ra mustaqil iqtisodiy faoliyat olib borish; foyda olishdan iborat maqsadga ega bo‘lish; iqtisodiy mas‘uliyat va majburiyatni o‘z zimmasiga olib, tavakkaliga ish qila bilish; yangilikka intilish; belgilangan qonunqoidalarga rioya qilish; tadbirkorlik sirini saklash; ijtimoiy mas‘uliyatni his etish, ya‘ni o‘z jamoasi, xalqi farovonligini ta‘minlashni o‘z faoliyatining asosiy yo‘nalishi deb bilish va b. Tashkiliy jihatdan Tadbirkorlik jismoniy va yuridik shaxslar faoliyatidan iborat. Tadbirkorlik biznes sifatida, asosan, sanoat, agrar va servis sohalarda kechadi. Tadbirkorlik mulkiy jihatdan 4 xil kurinishga ega:

- 1.davlat tadbirkorligi;
- 2.xususiyl tadbirkorligi;
3. jamoa tadbirkorligi;
4. aralash tadbirkorlik

Tadbirkorlik bozor iqtisodiyotining kategoriyasi deyiladi nimagaki Bozor iqtisodiyoti – bu tovar ishlab chiqarish, ayirboshlash va pul muomalasi qonun-qoidalari asosida tashkil etiladigan va boshqariladigan iqtisodiy tizimdir[1]. Bunday iqtisodiyot erkin tovar pul munosabatlariga asoslanib, uning negizida tovar va pulning turli shakllardagi harakati yotadi, u iqtisodiy monopolizmni inkor etadi. Bozor iqtisodiyotida bozor aloqalari butun tizimni, uning barcha bosqichlari – ishlab chiqarish, ayirboshlash, taqsimlash va iste‘mol jarayonlarini hamda iqtisodiy munosabatlarning barcha subyektlarini qamrab oladi. Shuni ham e‘tiborda tutish kerakki, hozirgi sharoitda ko‘plab tadbirkorlar o‘zlarining Tovar va mahsulotlarini bozor oldi berdisi orqali yo‘lga qo‘yishgan. Shundan kelib chiqan sof foyda orqali ular yangi mahsulot ishlab chiqaradilar . Bozor iqtisodiyoti esa eng samarali va muammolarni tezlik bilan hal eta oluvchi ijtimoiy-iqtisodiy tizim hisoblanadi chunki bu bozor qoun – qoidalarga asoslangan faoliyat hisoblanadi. Buni esa umumiyqtisodiy kategoriya bo‘lgan tejamkorlik va ishbilarmonlikdan farqlantirish kerak. Tadbirkorlik mohiyatan biznesning bir turi ammohar qanday biznesni tadbirkorlik deb bo‘lmaydi. Bunda biznes keng ma‘noda puldan pul chiqarishga qaratilgan faoliyat. Bu faoliyatda yaratuvchilik bo‘lganda tadbirkorlik yuzaga keladi.

Tadbirkorlik bu boshqa bir faoliyat:

1. Tadbirkorlik muayyan mulkchilikka tayanadi

2. Tadbirkorlik pul topishni , ya`ni foyda olib boy bo`lishni ko`zlaydi ammo buning uchun kerakli Tovar va xizmatlar bo`lishi kerak.
3. Tadbirkorlik riskli ya`ni xavf-xatarli ish bo`ladi.
4. Tadbirkorlik noyob qobiliyat talab qiluvchi faoliyat u bilan hamma emas balki saralangan kishilar shug`ullanadi.
5. Tadbirkorlik raqobatbardoshlikni talab qiluvchi faoliyat u bilan shug`illangan shaxs raqobat muhitida ishlaydi.
6. Tadbirkorlikka yaratuvchilik doimo izlanishda bo`lish demakdir.
7. Tadbirkorlik sabr-toqat talab qiluvchi faoliyat bo`lib qo`yilgan maqsad sari izlanishlik.
8. Tadbirkorlik beboshlik emas balki jamiyatdagi tartib qoidalarga amal qilgan holda qonunlar belgilanganligidir.
9. Tadbirkorlik ma`lum axloqiy qoidalarga ega bo`lib bular yozilgan va yozilmagan axloqiy me`yorlardir.

Tadbirkorlik tizimi – bu tadbirkorlikka xos bo`lgan iqtisodiy munosabatlar va tadbirkorlikning huquqiy – tashkiliy jihatlar va unga oid siyosatning yaxlitligi, ya`ni majmuasidir.

Tadbirkorlik tizimi element jadvali

Tizim bo‘limi	Vazifalari	Mas’ul shaxslar	Asbob-uskunalar/Resurslar	Natija yoki Ko‘rsatkichlar
Bozorni o‘rganish	Bozor tahlili, mijozlarni o‘rganish	Bozor bo‘limi rahbari	So‘rovnomalar, tahlil dasturlari	Bozor segmentlari aniqlanishi
Mahsulot ishlab chiqarish	Mahsulot dizayni, ishlab chiqarish	Ishlab chiqarish bo‘limi	Texnologik jihozlar	Sifatli mahsulot ishlab chiqarish
Marketing va sotish	Reklama, mijozlarni jalb qilish	Marketing bo‘limi	Reklama vositalari, CRM tizimi	Sotuv hajmi va mijozlar soni
Mijozlarga xizmat ko‘rsatish	Mijozlarga xizmat ko‘rsatish, muammolarni hal qilish	Xizmat ko‘rsatish bo‘limi	Telefon, onlayn platformalar	Mijoz qoniqishi darajasi
Moliyaviy hisob-kitoblar	Hisob-kitoblar, moliyaviy nazorat	Moliyaviy bo‘lim rahbari	Hisob-kitob dasturlari	Moliyaviy barqarorlik

Tadbirkorlik turlari : g`oyat murakkab va ma`suliyatli foaliyat hisoblanadi uning har xil turlari mavjud.

Tadbirkorlik faoliyati bir necha turga bo`linadi, jumladan, yakka tartibdagi tadbirkorlik, xususiyy tadbirkorlik, jamoa tadbirkorligi va aralash tadbirkorlik.

Tadbirkorlik turlari quyidagicha:

- Yakka tartibdagi tadbirkorlik:

Bu turda tadbirkor yakka o'zi biznes yuritadi va barcha xatarlarni o'zi ko'taradi.

- Xususiy tadbirkorlik:

Bu turda tadbirkor o'z biznesini boshqaradi va uning daromadlari o'ziga tegishli.

- Jamoa tadbirkorligi:

Bu turda bir nechta shaxslar birgalikda biznes yuritadilar va xatarlarni taqsimlashadi.

- Aralash tadbirkorlik:

Bu turda tadbirkorlar turli shakllarni (masalan, xususiy va jamoa) birgalikda ishlatishlari mumkin.

Shuningdek, tadbirkorlik faoliyati quyidagi shakllarda bo'lishi mumkin:

- Kichik biznes: Bu tur kichik hajmdagi biznesni anglatadi va ko'pincha yakka tartibdagi tadbirkorlik yoki xususiy tadbirkorlik shaklida bo'ladi.

- Xususiy biznes: Bu tur tadbirkorning o'z biznesi bo'lib, u uni boshqaradi va daromad oladi.

- Davlat biznesi: Bu tur davlatga tegishli bo'lib, davlat tomonidan boshqariladi.

Tadbirkorlikning har bir turi o'ziga xos xususiyatlarga ega va tadbirkorning maqsadlari va imkoniyatlariga qarab tanlanadi.

Tadbirkorlar toifalari

Tadbirkorlarni turli mezonlarga ko'ra guruhlariga bo'lish mumkin. Asosan quyidagi toifalar keng tarqalgan:

1. Faoliyat sohasiga ko'ra:

- Sanoat tadbirkorlari — sanoat korxonalarini boshqaradigan va ishlab chiqarish bilan shug'ullanuvchi tadbirkorlar.

- Savdo tadbirkorlari — tovar sotish va sotib olish faoliyati bilan shug'ullanuvchilar.

- Xizmat ko'rsatish tadbirkorlari — turizm, transport, ta'lim, sog'liqni saqlash kabi sohalarda xizmat ko'rsatadiganlar.

2. Korxona hajmiga ko'ra:

- Kichik tadbirkorlar — odatda kichik biznes va oilaviy korxonalar.

- O'rta biznes tadbirkorlari — o'rta hajmdagi korxonalarni boshqaruvchi shaxslar.

- Yirik tadbirkorlar — ko'p sonli xodimlar, katta ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish hajmiga ega korxonalar egasi.

3. Huquqiy maqomiga ko'ra:

- Yakka tadbirkorlar — bir kishi tomonidan boshqariladigan korxonalar.

- Hamkorlik asosidagi tadbirkorlar — bir nechta shaxslar tomonidan tashkil etilgan korxonalar (masalan, sheriklik, korporatsiyalar).

4. Innovatsion faoliyatga ko'ra:

- An'anaviy tadbirkorlar — mavjud bo'lgan ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish usullariga asoslangan tadbirkorlar.

- Innovatsion tadbirkorlar — yangi texnologiyalar, mahsulotlar yoki xizmatlarni yaratishga intiladiganlar.

5. Bozor maydoniga ko'ra:

- Mahalliy tadbirkorlar — faqat mahalliy bozorda faoliyat yuritadiganlar.
- Xalqaro tadbirkorlar — eksport-import va xalqaro bozorlar bilan shug‘ullanuvchilar.

Tadbirkorlikning tashkiliy-huquqiy shakllari:

Tashkiliy-huquqiy shakli	Xususiyatlari	Javobgarlik darajasi	Mos keluvchi biznes turi
Yakka tadbirkorlik	Bir shaxs tomonidan boshqariladi	Cheksiz, shaxsiy mulkka taalluqli	Kichik biznes, erkin kasb
Mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)	A’zolarining javobgarligi ulushlari bilan cheklangan	Faqat ulush miqdorida	Kichik va o‘rta biznes
Ochiq aksiyadorlik jamiyati (OAJ)	Aksiyalar erkin sotiladi	Ulush doirasida	Katta korxonalar
Yopiq aksiyadorlik jamiyati (YAJ)	Aksiyalar cheklangan doirada tarqatiladi	Ulush doirasida	O‘rta kompaniyalar
Qo‘shma korxona	Xorijiy va mahalliy kompaniyalar hamkorligi	Hamkorlik shartnomasi asosida	Xalqaro biznes
Davlat korxonasi	Davlat mulki va nazorati	Davlat javobgarligi	Davlat boshqaruvidagi sohalar

Tadbirkorlik sub'ektlari faoliyat yuritish shaklidan kelib chiqib, turli tashkiliy va huquqiy shakllarga ega bo‘ladi. Ular har biri o‘zining xususiyatlari, javobgarlik darajasi va boshqaruv tizimiga ega.

1. Yakka tadbirkorlik (Yakka tartibdagi tadbirkorlik)

- Faoliyatni bitta shaxs olib boradi.
- Tadbirkor o‘zining shaxsiy mol-mulkiga to‘liq javob beradi.
- Ro‘yxatdan o‘tish jarayoni nisbatan oson.
- Soliq va hisobotlar sodda.

2. Jamoatchilik tashkiloti (Hamkorlik)

- Bir necha shaxslar yoki tashkilotlar birlashib, umumiy maqsadlarda faoliyat yuritadi.
- Hamkorlar o‘z hissasiga ko‘ra javobgar bo‘ladi.
- Shartnoma asosida tuziladi.

3. Mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)

- Aksariyat hollarda kichik va o‘rta biznes uchun qulay shakl.
- Tashkilotchilar o‘z ulushlari miqdorida javobgar.
- Tashkil etilishi murakkabroq, biroq javobgarlik cheklangan.
- Qonun bilan tartibga solinadi.

4. Ochiq aksiyadorlik jamiyati (OAJ)

- Aksiyalarini istalgan shaxs sotib olishi mumkin.
- Aksiyadorlar faqat o‘z ulushlari miqdorida javobgar.

- Katta korxonalar uchun mos.
- 5. Yopiq aksiyadorlik jamiyati (YAJ)
 - Aksiyalar cheklangan doirada tarqatiladi (masalan, faqat asoschilar orasida).
 - Aksiyadorlar faqat ulushlari doirasida javobgar.
 - Kichik va o‘rta kompaniyalar uchun mos.
- 6. Qo‘shma korxona
 - Bir yoki bir nechta xorijiy va mahalliy kompaniyalar hamkorligida tashkil etiladi.
 - O‘zaro manfaatlar asosida boshqariladi.
- 7. Davlat korxonasi
 - Davlat mulkiga ega bo‘lgan korxona.
 - Davlat tomonidan boshqariladi va nazorat qilinadi.

Firmalar tadbirkorlarning shaxsiy korxona yokida mol – mulklari sanaladi. Firma turlari deganda, biror davlatdagi yuridik shaxslar sifatida faoliyat yuritadigan tashkilotlarning huquqiy shakllari nazarda tutiladi. Quyida eng ko‘p uchraydigan firma (kompaniya) turlari keltirilgan. Ular mamlakatga qarab farq qilishi mumkin, ammo umumiy klassifikatsiya quyidagicha:

1. Yakka tartibdagi tadbirkor (YTT / Individual Entrepreneur)

- Yagona shaxs tomonidan tashkil etiladi.
- Ro‘yxatdan o‘tish jarayoni oddiy.
- Egasi firma qarzlariga shaxsiy mol-mulki bilan javob beradi.
- Ko‘pincha kichik bizneslar uchun mos.

2. Mas‘uliyati cheklangan jamiyat (MChJ / LLC - Limited Liability Company)

- Bir yoki bir nechta shaxslar tomonidan tuziladi.
- Egalarining (ishtirokchilarning) javobgarligi ularning qo‘shgan hissasi bilan cheklanadi.

- O‘rta va yirik bizneslar uchun mos.
- Soliq va moliyaviy hisobotlar talab qilinadi.

3. Aksiyadorlik jamiyati (AJ / JSC - Joint Stock Company)

Turlari:

- Ochiq aksiyadorlik jamiyati (OAJ / OJSC) – aksiyalar erkin sotiladi va ommaga ochiq.
- Yopiq aksiyadorlik jamiyati (YAJ / CJSC) – aksiyalar faqat muayyan shaxslar o‘rtasida taqsimlanadi.

- Katta hajmdagi investitsiyalarni jalb etish imkoniyati bor.
- Murakkab boshqaruv va hisobot tizimi mavjud.

4. Hamkorlikda tashkil etilgan firma (Sherikliklar / Partnerships)

Turlari:

- Oddiy sheriklik – barcha sheriklar teng javobgarlikka ega.
- Kommandit sheriklik – ba‘zilar to‘liq, ba‘zilar cheklangan javobgarlikka ega.
- Sheriklar orasida daromad va mas‘uliyat bo‘linadi.
- Ko‘pincha professional xizmatlar ko‘rsatuvchi firmalarda ishlatiladi (huquqshunoslar, auditorlar va h.k.).

5. Davlat korxonalari (DK)

- Davlatga tegishli va davlat tomonidan boshqariladi.
- Ko‘pincha strategik yoki ijtimoiy ahamiyatga ega sohalarda ishlaydi (energetika, temiryo‘l, pochta va h.k.).

6. Kooperativlar

- Ko‘p sonli a‘zolar tomonidan tashkil etiladi.
- A‘zolarining manfaatini ko‘zlaydi, foyda taqsimlanadi.
- Ijtimoiy yoki iqtisodiy maqsadlar uchun ishlatiladi.

2024 yilga oid asosiy tadbirkorlik ko‘rsatkichlari jadval shaklida taqdim etilgan — unda individual tadbirkorlar, o‘zini o‘zi band qilganlar (self-employed) hamda korxonalar soni jamlab ko‘rsatilgan:

Ko‘rsatkich	2023/yil boshi	2024	2025/yil 1-yanvar
Individual tadbirkorlar (IE)	241 000*	+18 % — +51 700 ta yangi (148 700**)	283 600 faol IE
Self-employed (o‘zini o‘zi band qilganlar)	~2,5 mln***	+76,5 % — +1,9 mln = 4,4 mln	4,400,000+
Korxonalar va tashkilotlar (fermer va dehqon qoshilmasdan)	679 842 (2023.10.1)	721 365 (2024.10.1)	-
Yangi kichik & mikro korxonalar	—	62 500 ta (2024.1–9-oylik)	-

* 2023 yil IE soni $2023/01 = 283,600 / 1.179 \approx 240,600$

*

- 2024 yil uchun 148 700 yangi ro‘yxatga olingan IE

*** Self-employed uchun aniq 2023 boshi ma‘lumot yo‘q, ammo 1,9 mln o‘sib, 2024 boshiga 4,4 mln ga

Izohlar:

- Individual tadbirkorlar (IE): 2024 yil oxirida faol IE soni 283 600 ga yetdi, bu 2023 yil boshiga nisbatan +17,9 % ga o‘shishni anglatadi. Yangi ro‘yxatga olinganlar soni 148 700 ni tashkil etgan.

- O‘zini o‘zi band qilganlar: Davlat soliq qo‘mitasining ma‘lumotlariga ko‘ra, 2024 yilda self-employed soni +76,5 % o‘sib, 4,4 mln dan oshgan

- Umumiy korxonalar soni: 2024 yilning 1 oktabr holatiga 721 365 ta korxona mavjud – bu 2023 yillagi 679 842 ga nisbatan o‘shishni aniqlashi Yangi kichik va mikrofirmalar: 2024 yilning yanvar sentyabr oylarida 62 500 ta yangi mikro/ kichik korxona tashkil etildi .

Tadbirkorlik haqidagi keng ko‘lamli qonunlar.

1. “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi qonun (2000 yil, 69-II son; so‘nggi o‘zgartirishlari bilan)

Bu qonun xususiy tadbirkorlik erkinligini kafolatlaydi, xususiy mulk huquqlarini himoya qiladi va tadbirkorlikka noqonuniy davlat aralashuvini taqiqlaydi.

2. 2024–2025 yilgi yangi Tadbirkorlik kodeksi

2024 yil avgust oyida Senat tomonidan tasdiqlangan ushbu kodeks 9dan ortiq qonun va yuzlab normativ-huquqiy hujjatlarni birlashtiradi. U tadbirkorlar uchun:

- kichik, o‘rta va yirik kategoriya joriy etadi,
- soliq va moliyaviy jarimalarda “bir huquqbuzarlikka — bir jazo” printsiptini joriy qiladi,
- birinchi huquqbuzarlikda tanaffus berish va ko‘rsatma asosida jazoni bekor qilish imkonini beradi,
- majburiy talablar bo‘yicha yagona reestr va imtiyozlar ro‘yxatini belgilaydi

⚙️ Yangi reformalar — Qonun va farmonlar orqali (2023–2025)

2023 yilgi o‘zgarishlar

- Soliq tekshiruvlari va audit natijalari bo‘yicha to‘g‘ridan-to‘g‘ri sudga shikoyat qilish huquqi joriy etildi
- Ustav fondini kamaytirishda kreditorlar xabardor qilinishi talab qilinadigan majburiyat olib tashlandi

2024 yil boshidan

- 16 turdagi litsenziya, ruxsatnoma va xabarnoma talablar bekor qilindi yoki soddalashtirildi (masalan, sayyohlik, tashuvchi xizmatlari, eksport-import ruxsatnomalari, turistik sug‘urta) 2025 yilga oid farmonlar va o‘zgarishlar

Prezidentning 2024/2025 yillarga oid farmoni asosida quyidagi chora tadbirlar amalga oshirildi:

- 1 yanvar 2025-dan boshlab:
 - o ro‘yxatga olinmagan yakka tartibdagi tadbirkorlik uchun jarimalar olib tashlandi;
 - o “Xavfni tahlil qilish” elektron tizimi joriy etiladi: xavf past bo‘lgan tadbirkorlar tekshiruvlardan ozod etiladi;
 - o fiskal belgilarni yoritish, raqamli markirovka va xodimlar sonini yashirish uchun ma‘muriy javobgarlik bekor qilinadi
- 1 mart 2025-dan boshlab:
 - o sud ishlarini tomonlar kelishuvi bilan yakunlashda davlat bojining bir qismini qaytarish tartibi joriy etiladi (masalan, xalqaro amaldagi huquqbuzarlikda javobgarlikni bitim orqali hal qilish.
 - o majburiy tekshiruvlar “Yagona davlat nazorati” tizimida ro‘yxatga olinadi va biznes-ombudsmanga xabarnoma yuboriladi — aniqlik bo‘lmaganda tekshiruv boshlanganidan 24 soat ichida biznes-ombudsmanlar ogohlantiriladi

⚖️ Asosiy printsiplar va tamoyillar

- Tadbirkorlik faoliyatining erkinligi va xususiy mulkni himoya qilish ustun qo‘yiladi.
- Davlat aralashuvi minimal va qonun asosida amalga oshiriladi. Barcha majburiy talablar yagona reyestrda kiritiladi, reyestrda kiritilmagan talablar asosida nazorat taqiqlandi.
- Nizolar tadbirkor foydasiga hal etiladi, qonun orqasida turgan tartibsizliklarga yo‘l qo‘yilmaydi.
- Byurokratik yuk kamaytirildi, litsenziya va ruxsat talab qilinadigan faoliyatlar soddalashtirildi.

Xulosa

www.bestpublication.uz

Bozor tizimida tadbirkorlik iqtisodiy erkinlik va raqobat asosida faoliyat yurituvchi muhim ijtimoiy-iqtisodiy institut hisoblanadi. U yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratish, bozor ehtiyojlarini qondirish hamda innovatsiyalarni tatbiq etish orqali iqtisodiy o‘rishni ta’minlaydi. Tadbirkorlik faoliyati nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki ish o‘rinlari yaratish, milliy daromadni ko‘paytirish va jamiyat farovonligini yaxshilashda ham katta rol o‘ynaydi. Bozor sharoitida tadbirkorlarning muvaffaqiyati ularning tashabbuskorligi, bozorni chuqur tahlil qilish qobiliyati hamda innovatsion fikrlashiga bog‘liq. Shu bilan birga, tadbirkorlik faoliyatining samaradorligi davlatning qonunchilik bazasi, iqtisodiy siyosati va infratuzilmasi bilan chambarchas bog‘liq. Shu sababli, davlat tomonidan tadbirkorlik sub'ektlariga qulay sharoitlar yaratish, huquqiy himoya va moliyaviy ko‘mak ko‘rsatish iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish uchun zarurdir. Xulosa qilib aytganda, bozor tizimida tadbirkorlik iqtisodiy o‘rish, innovatsiyalar va jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN MANBALAR:

1. <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/huquqshunoslik/tadbirkorlik-faoliyati-tushunchasi-tamoyillari-iqtisodiy-va-huquqiy-manbalari>
2. https://chatgpt.com/?openai_com_referred=true
3. <https://www.google.com/search?q=tadbirkorlik+turlari&oeq=tadbirkorlik&aqs=chrome.1.69i57j0i13i512l3j0i13i30j0i8i13i30l5.6699j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
4. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Tadbirkorlik>
5. Iqtisodiyot nazariyasi A.O`lmasov, A. Vahobov